

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากสภาพของปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ของประเทศไทยในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น ด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ชีวิตประจำวัน ได้เปลี่ยนแปลงไป รวมไปถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการก่อสร้าง และวัสดุ ก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอยใหม่ ๆ ขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างสรรค์งานด้านสถาปัตยกรรม ให้ก้าวหน้าการพัฒนาเหล่านั้น โดยต้องไม่ลืมว่า วัฒนธรรม ความเป็นไทย ที่มีอยู่ในงานสถาปัตยกรรมจะต้องดำรงอยู่ และมีการสืบทอดเพื่อให้นักรุ่นหลังได้ศึกษาและสืบสานต่อไป ด้วยการพัฒนาลักษณะไทยในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีความสอดคล้องกับลักษณะไทยในอดีต รวมไปถึงเทคโนโลยีและความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน งานวิจัยนี้ได้มีความพยายามมุ่งศึกษาลักษณะไทยสมัยใหม่ด้านรูปทรงและที่ว่าง โดยการเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่กับรูปแบบที่จำลองจากคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้เปรียบเทียบลักษณะไทย จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป ได้นำไปเป็นแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในอนาคตต่อไป

แนวทางสรุปการวิจัยมีลำดับดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิเคราะห์ค่าความเป็นลักษณะไทย และค่าความเหมาะสม ด้านรูปทรงและที่ว่าง ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่
2. สรุปการวิเคราะห์ค่าการรับรู้ และการยอมรับลักษณะไทย ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่
3. สรุปการวิเคราะห์ความคิดเห็นทั่วไป และแนวทางการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

เสนอแนวทางสรุปการวิจัย ด้วยการนำผลการวิจัยที่ได้มาทำการแจกแจงผลลัพธ์ โดยได้เสนอเป็นตารางแสดงผล โดยการพิจารณาจากค่า t เป็นลำดับแรก และพิจารณา \bar{x} หากมีความแตกต่าง เพื่อหาทิศทางของค่าที่ได้จากการวิจัย ด้วยการจัดเรียงผลการวิจัยออกเป็นลำดับ จากลักษณะตัวแปรทางกายภาพ ลักษณะการรับรู้ในทางพฤติกรรม และการวิเคราะห์ความคิดเห็นทั่วไป ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิเคราะห์ ค่าความเป็นลักษณะไทย และค่าความเหมาะสม ด้านรูปทรงและที่ว่าง ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (ตารางที่ 6.1)

พบว่า รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ด้านรูปทรงและที่ว่าง ที่มีลักษณะไทยเด่นชัดจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง จากการวิจัยแยกออกตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีลักษณะไทยเด่นชัด จากความเห็นของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป โดยเรียงตามลำดับ ได้ดังต่อไปนี้

- การมีน้ำชิตอาคาร
- การมีหลังคาชั้น
- การมีได้ถุนสูง
- การมีหลังคาแบบซ้อนชั้น
- การยื่นของโถงหน้าจั่ว
- การมีมุขหรือซุ้มหน้าต่างหลังคา
- การมีหลังคาไขว้
- การมียอดอาคาร

2. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่มีลักษณะไทยเด่นชัดจากความเห็นของกลุ่มสถาปนิก แต่กลุ่มบุคคลทั่วไปไม่เห็นความแตกต่างระหว่างรูปแบบจริงกับรูปแบบจำลอง เรียงตามลำดับ ได้ดังต่อไปนี้

- การมีผนังผายออก
- การมีช่องเปิดแบบแคบและสูง (แบบวัดสมัยสุโขทัย)

3. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่มีลักษณะไทยเด่นชัดจากความเห็นของกลุ่มบุคคลทั่วไป แต่กลุ่มสถาปนิกไม่เห็นความแตกต่างระหว่างรูปแบบจริงกับรูปแบบจำลอง ได้แก่

- การมีลิ้นหลังคาอ่อน

4. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่ยังไม่เด่นชัดจากความเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสอง ได้แก่

- การเชื่อมต่ออาคาร

อย่างไรก็ตาม ลักษณะไทยที่เด่นชัดจากการใช้รูปทรงและที่ว่างของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ มีผลมาจากรูปแบบและปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่มีความสอดคล้องกับรูปแบบในอดีต มีผลมาจากปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะที่ตั้ง ภูมิอากาศ และคติความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนข้อจำกัดทางเทคโนโลยีและวัสดุ ดังที่พบจากการศึกษา ได้แก่ ลักษณะของหลังคาชั้น ลักษณะการมีได้ถุนสูง และลักษณะการมีน้ำชิตอาคาร เป็นต้น

2. ปัจจุบันปัจจัยด้านต่าง ๆ มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะการใช้พื้นที่ หรือเทคโนโลยีและวัสดุในการก่อสร้างที่มีความก้าวหน้า เป็นแนวทางสำหรับการนำมาพัฒนาารูปแบบทางสถาปัตยกรรม เพื่อประโยชน์สูงสุดและมีความเหมาะสมที่ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทย

3. สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ควรออกแบบให้มีความสอดคล้องกับประเภทของอาคารและที่ตั้งหรือเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ดังเช่น หลังคาไขว้และผนังแบบผายออกของภาคเหนือ เป็นต้น

4. รูปแบบบางประเภทยังต้องมีการพัฒนาให้มีความเข้าใจที่สอดคล้องกันโดยทั่วไปทั้งกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป เช่น ลักษณะการมีช่องเปิดแบบแคบและสูง เป็นสิ่งที่สถาปนิกผู้ออกแบบต้องตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลทั่วไปด้วย เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า ทิศทางการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ จำเป็นต้องสืบสานรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ซึ่งโดยนัยย่อหมายความว่า จะต้องมีการพัฒนาไปพร้อมกันเทคโนโลยีสมัยใหม่

2. สรุปการวิเคราะห์การรับรู้ และการยอมรับลักษณะไทย ด้านรูปทรงและที่ว่าง ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ (ตารางที่ 6.2)

พบว่า ส่วนใหญ่การรับรู้และการยอมรับลักษณะไทย รูปแบบที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไปไม่มีความแตกต่างกัน แต่ก็พบลักษณะบางประการที่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกออกเป็นประเภทได้ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่ทั้งกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไปสามารถรับรู้และยอมรับโดยไม่มีความแตกต่างกัน เรียงตามลำดับ ได้ดังต่อไปนี้

- การมีน้ำชิตอาคาร
- การมีใต้ถุนสูง
- การมีหลังคาซ้อนชั้น
- การยื่นชานหน้าจั่ว
- การมีหลังคาไขว้

2. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่กลุ่มสถาปนิกสามารถรับรู้และยอมรับได้ดีกว่ากลุ่มบุคคลทั่วไป โดยเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- การมีหลังคาชั้นมาก
- การมีช่องเปิดแบบแคบและสูง (แบบวัดสมัยสุโขทัย)
- การเจาะช่องเปิดแบบห่าง
- การมีผนังผายออก
- การมียอดอาคาร

3. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่กลุ่มบุคคลทั่วไปสามารถรับรู้และยอมรับลักษณะไทยได้ดีกว่ากลุ่มสถาปนิก โดยเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- การไม่มีมุขหรือซุ้มหลังคา
- การมีสันหลังคาแฉ่น

4. รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่*ไม่มีความชัดเจน*จากทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
- การเชื่อมต่ออาคาร

จากผลการวิจัยพบลักษณะสำคัญต่อการรับรู้ และการยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มสถาปนิกจะสามารถรับรู้และยอมรับรูปแบบที่มีลักษณะพื้นถิ่นได้ดีกว่ากลุ่มบุคคลทั่วไป เช่น ลักษณะผนังแบบฉายออกและการมีช่องเปิดแบบแคบสูง เป็นผลมาจากการศึกษาและการมีประสบการณ์ด้านสถาปัตยกรรมโดยตรง ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทั้งสอง
2. กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้และการยอมรับได้ในระดับที่ใกล้เคียงกัน จากลักษณะไทยที่มีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เช่น ลักษณะการมีได้ดูสูง การมีน้ำชิตอาคาร การซ้อนชั้นของหลังคา และการยื่นของโถงหน้าจั่ว เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรับรู้และการยอมรับลักษณะไทยที่มีความแตกต่างกัน เป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม เนื่องจากกลุ่มสถาปนิกได้รับการศึกษาและประกอบวิชาชีพด้านสถาปัตยกรรมมาโดยตรง ดังนั้น การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในอนาคต สถาปนิกผู้ออกแบบควรคำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าว เพื่อให้กลุ่มบุคคลทั่วไปสามารถรับรู้และยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ได้มากยิ่งขึ้น

3. สรุปการวิเคราะห์ความคิดเห็นทั่วไป และแนวทางการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การเลือกใช้รูปทรงสำหรับงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เพื่อแสดงถึงความเป็นลักษณะไทย จำเป็นต้องเลือกใช้รูปทรงบางส่วนของสถาปัตยกรรมไทยในอดีต เป็นส่วนประกอบ (นำของเก่ามาใช้โดยไม่ปรับปรุงก่อน) ได้ผลสรุปว่า

1. กลุ่มบุคคลทั่วไปเห็นว่า การนำรูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยในอดีตบางส่วนมาใช้โดยไม่ต้องมีการปรับปรุงรูปแบบ เพื่อช่วยส่งเสริมให้สถาปัตยกรรมสมัยใหม่มีลักษณะไทยนั้น สามารถทำความเข้าใจง่าย เนื่องจาก ลักษณะไทยของสถาปัตยกรรมไทยในอดีตเป็นที่ยอมรับและเข้าใจโดยทั่วไป
2. กลุ่มสถาปนิกเห็นว่า การนำเอารูปแบบในอดีตมาใช้กับอาคารสมัยใหม่ในบางครั้งอาจไม่มีความเหมาะสม เพราะอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างรูปแบบในอดีตและรูปแบบสมัยใหม่ที่นำไปประกอบเข้าด้วยกัน

แนวทางสำหรับการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีตมาใช้กับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ คือ การพัฒนารูปแบบให้ยังคงลักษณะหรือเค้าโครงเดิมอยู่ โดยอาจเป็นการตัดทอนหรือปรับปรุงรายละเอียดในบางส่วนให้มีความเหมาะสม

ตารางที่ 6.1 แสดงผลสรุปของการวิเคราะห์ค่าความเป็นลักษณะไทย และค่าความเหมาะสม ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ด้านรูปทรงและที่ว่าง

รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	ค่าความเป็นลักษณะไทย						ค่าความเหมาะสม						
	กลุ่มสถาปนิก			กลุ่มบุคคลทั่วไป			กลุ่มสถาปนิก			กลุ่มบุคคลทั่วไป			
	การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า		การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า		การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า		การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า		
<i>รูปทรงของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่</i>													
1. เครื่องยอดอาคาร อาคารมียอด กับ อาคารไม่มียอด	●	*		●	*		●	*		●	*		
2. การซ้อนชั้นของหลังคา หลังคาไม่ซ้อนชั้น กับ หลังคาซ้อนชั้น	●		*	●		*	●		*	●		*	
3. เอกลักษณะพื้นดินของหลังคา (หลังคาไขว้) หลังคาไขว้ กับ หลังคาไม่ไขว้	●	*		●	*		●	*		●	*		
4. มุขหรือซุ้มหน้าต่างบนหลังคา มีซุ้มหลังคา กับ ไม่มีซุ้มหลังคา	●	*		●	*		●	*		●	*		
5. การยื่นออกของโถงหน้าต่าง โถงยื่น กับ โถงไม่ยื่น	●	*		●	*		●	*		●	*		
6. ความลาดชันของหลังคา หลังคาชัน กับ หลังคาลาด	●	*		●	*		●	*		●	*		
7. การใช้เส้นโค้งในเส้นจั่วหลังคา เส้นจั่วโค้ง กับ เส้นจั่วตรง	●		*	●		*	○			●		*	
8. การแอนของสันหลังคา สันหลังคาตรง กับ สันหลังคาแอน	○			●		*	○			●		*	

● = ความแตกต่างทางสถิติ
○ = ความไม่แตกต่างทางสถิติ

* = ค่าความเป็นลักษณะไทย หรือค่าความเหมาะสม มีค่าสูงกว่า

ตารางที่ 6.1 แสดงผลสรุปของการวิเคราะห์ค่าความเป็นลักษณะไทย และค่าความเหมาะสม ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ด้านรูปทรงและที่ว่าง (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	ค่าความเป็นลักษณะไทย						ค่าความเหมาะสม					
	กลุ่มสถาปนิก			กลุ่มบุคคลทั่วไป			กลุ่มสถาปนิก			กลุ่มบุคคลทั่วไป		
	การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า		การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า		การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า		การเปรียบเทียบ	ทิศทางของค่า	
9. การมีได้ดุนสูง มีได้ดุน กับ ไม่มีได้ดุน	●	*		●	*		●	*		●	*	
10. การล้อมรอบและผายออกของผนัง ผนังผายออก กับ ผนังตรง	●	*		○			●	*		○		
11. รูปทรงของช่องเปิด (แบบทั่วไป) ช่องเปิดแคบสูง กับ ช่องเปิดสี่เหลี่ยมผืนผ้า	●	*		○			●	*		○		
12. รูปทรงของช่องเปิด (แบบเรือนไทย) ช่องเปิดแคบสูง กับ ช่องเปิดแบบเรือนไทย	●	*		●	*		●	*		●	*	
ที่ว่างในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่												
13. น้ำกับสถาปัตยกรรมไทย มีน้ำชิตอาคาร กับ มีสนามหญ้าชิตอาคาร	●	*		●	*		●	*		●	*	
14. การเชื่อมต่ออาคาร ทางเชื่อมมีหลังคา กับ ทางเชื่อมแบบโล่ง	○			○			●	*		○		
15. การเจาะช่องเปิด (ระยะห่าง) เจาะช่องเปิดห่าง กับ เจาะช่องเปิดดี	●		*	●		*	○			●		*

● = ความแตกต่างทางสถิติ

* = ค่าความเป็นลักษณะไทย หรือค่าความเหมาะสม มีค่าสูงกว่า

○ = ความไม่แตกต่างทางสถิติ

ตารางที่ 6. 2 แสดงผลสรุปของการวิเคราะห์ค่าการรับรู้ และค่าการยอมรับลักษณะไทย ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ด้านรูปทรงและที่ว่าง

รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	การรับรู้ลักษณะไทย						การยอมรับลักษณะไทย						
	รูปแบบจริง			รูปแบบจำลอง			รูปแบบจริง			รูปแบบจำลอง			
	การเปรียบเทียบ	ทิศทางการรับรู้		การเปรียบเทียบ	ทิศทางการรับรู้		การเปรียบเทียบ	ทิศทางการยอมรับ		การเปรียบเทียบ	ทิศทางการยอมรับ		
สถาปนิก		ทั่วไป	สถาปนิก		ทั่วไป	สถาปนิก		ทั่วไป	สถาปนิก		ทั่วไป		
รูปทรงของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่													
1. เครื่องยอดอาคาร อาคารมียอด กับ อาคารไม่มียอด	●		*	○			●	*		●	*		
2. การซ้อนชั้นของหลังคา หลังคาไม่ซ้อนชั้น กับ หลังคาซ้อนชั้น	○			●			*	○		●			*
3. เอกลักษณ์พื้นดินของหลังคา (หลังคาไขว้) หลังคาไขว้ กับ หลังคาไม่ไขว้	○			○				○		●			*
4. มุขหรือจุ่มหน้าต่างบนหลังคา มีจุ่มหลังคา กับ ไม่มีจุ่มหลังคา	●		*	●			*	○		●			*
5. การยื่นออกของโถงหน้าจั่ว โถงยื่น กับ โถงไม่ยื่น	○			○				○		●			*
6. ความลาดชันของหลังคา หลังคาชัน กับ หลังคาลาด	●		*	○				●	*	○			
7. การใช้เส้นโค้งในเส้นจั่วหลังคา เส้นจั่วโค้ง กับ เส้นจั่วตรง	●		*	○				●	*	●			*
8. การแอ่นของสันหลังคา สันหลังคาตรง กับ สันหลังคาแอ่น	○			○				●		*	●		*

● = ความแตกต่างทางสถิติ

○ = ความไม่แตกต่างทางสถิติ

* = การรับรู้ หรือการยอมรับลักษณะไทย มีค่าสูงกว่า

ตารางที่ 6.2 แสดงผลสรุปของการวิเคราะห์ค่าการรับรู้ และค่าการยอมรับลักษณะไทย ในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ด้านรูปทรงและที่ว่าง (ต่อ)

รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่	การรับรู้ลักษณะไทย						การยอมรับลักษณะไทย						
	รูปแบบจริง			รูปแบบจำลอง			รูปแบบจริง			รูปแบบจำลอง			
	การเปรียบเทียบ	ทิศทางการรับรู้		การเปรียบเทียบ	ทิศทางการรับรู้		การเปรียบเทียบ	ทิศทางการยอมรับ		การเปรียบเทียบ	ทิศทางการยอมรับ		
สถาปนิก		ทั่วไป	สถาปนิก		ทั่วไป	สถาปนิก		ทั่วไป	สถาปนิก		ทั่วไป		
รูปแบบจริง กับ รูปแบบจำลอง													
9. การมีได้ดูสูง มิได้ดู กับ ไม่มีได้ดู	○			○			●		*	○			
10. การล้มลบและผายออกของผนัง ผนังผายออก กับ ผนังตรง	●	*		○			●	*		○			
11. รูปทรงของช่องเปิด (แบบทั่วไป) ช่องเปิดแคบสูง กับ ช่องเปิดสี่เหลี่ยมผืนผ้า	●	*		●		*	●	*		●			*
12. รูปทรงของช่องเปิด (แบบเรือนไทย) ช่องเปิดแคบสูง กับ ช่องเปิดแบบเรือนไทย	●	*		●		*	●	*		●			*
<i>ที่ว่างในสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่</i>													
13. น้ำกับสถาปัตยกรรมไทย มีน้ำชิตอาคาร กับ มีสนามหญ้าชิตอาคาร	○			○			○			●			*
14. การเชื่อมต่ออาคาร ทางเชื่อมมีหลังคา กับ ทางเชื่อมแบบโล่ง	○			○			●	*		●			*
15. การเจาะช่องเปิด (ระยะห่าง) เจาะช่องเปิดห่าง กับ เจาะช่องเปิดดี	●	*		○			●	*		●			*

● = ความแตกต่างทางสถิติ

* = การรับรู้ หรือการยอมรับลักษณะไทย มีค่าสูงกว่า

○ = ความไม่แตกต่างทางสถิติ

3.2 รูปทรงและที่ว่างของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ต้องพัฒนามาจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีต (มีการพัฒนาจนนำไปใช้ โดยใช้รูปแบบในอดีตเป็นพื้นฐานในการพิจารณา) ได้ผลสรุปว่า

1. การพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ต้องมีที่มา มีการสืบสานต่อเนื่อง โดยใช้ลักษณะไทยในอดีตเป็นพื้นฐาน ทำให้เกิดความแตกต่างกันของยุคสมัย ทำให้ง่ายต่อการจัดแบ่งและสังเกต
2. ความต่อเนื่องของการพัฒนาทางสถาปัตยกรรม ย่อมก่อให้เกิดลักษณะใหม่ ๆ ที่มีความเหมาะสมต่อประโยชน์ใช้สอยและสอดคล้องกับเทคโนโลยี วัสดุและสภาพการใช้งานจริง
3. มีการพัฒนาในแนวทางที่ยังคงบรรยากาศซึ่งสะท้อนลักษณะไทยไว้ หรือการออกแบบงานสถาปัตยกรรมให้มีลักษณะไทยในเชิงนามธรรมนั่นเอง

3.3 สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ต้องมีรูปทรงที่ใกล้เคียงกับรูปทรงของสถาปัตยกรรมไทยในอดีตให้มากที่สุด จึงจะมีความเป็นลักษณะไทยมาก (มีการปรับปรุงจนนำไปใช้ แต่ยังคงเค้าโครงเดิมไว้) ได้ผลสรุปว่า

1. กลุ่มบุคคลทั่วไปยอมรับ การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับรูปแบบในอดีต เพราะสามารถทำความเข้าใจลักษณะไทยได้ง่าย และไม่ต้องมีการตีความซ้ำ เนื่องจาก รูปทรงหรือ "เปลือก" เป็นตัวแทนของสัญลักษณ์เชิงรูปธรรม ที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย
2. กลุ่มสถาปนิกมีความเห็นว่า แนวทางในการนำสัญลักษณ์เชิงนามธรรมมาใช้ น่าจะเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม เพราะบรรพบุรุษของชาวไทยได้มีการแปลความหมายลักษณะเชิงนามธรรมให้ออกมาเป็นลักษณะเชิงรูปธรรมได้อย่างชาญฉลาด ดังที่ โชติ ภัลยานมิตร (2539: 23) กล่าวไว้ว่า "...ความสงบนิ่ง ความเบา และลอยในสถาปัตยกรรมไทยนั้นแสดงผลในการออกแบบได้อย่างชัดเจน ถ้าจะพิจารณาสถาปัตยกรรมไทยแต่ละส่วนให้ละเอียดแล้วจะพบว่าช่างในอดีตมีความฉลาดในการแปลนามธรรมให้ออกมาเป็นรูปวัตถุอย่างได้ผลดียิ่ง..."

แนวทางการนำเอาเอกลักษณ์เชิงนามธรรม หรือเอกลักษณ์เชิงรูปธรรมมาใช้ก็ตาม สถาปนิกผู้ออกแบบต้องมีความเข้าใจต่อลักษณะดังกล่าวให้ดีเสียก่อน เพื่อมิให้เกิดการออกแบบที่มีความหมายผิดไปจากเดิม

3.4 เทคโนโลยี และรูปแบบสมัยใหม่ มีผลกระทบต่อรูปทรงของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ทำให้มีความแตกต่างไปจากรูปทรงของสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ได้ผลสรุปว่า

1. เทคโนโลยีและวัสดุ มีผลกระทบต่อรูปแบบและรูปทรงของสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยเฉพาะวัสดุใหม่ที่สามารถทำให้รูปทรงต่าง ๆ ที่ไม่สามารถทำในอดีตได้ ทำให้เกิดขึ้นมาได้ในปัจจุบัน นอกจากนั้นวิธีการก่อสร้างแบบใหม่ ๆ ยังช่วยทำให้เวลาในการก่อสร้างลดลงอีกด้วย
2. นอกปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ระบบเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในปัจจุบัน นั่นคือ การออกแบบต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และมีความสะดวกในการก่อสร้าง ในเวลานั้นที่สุด จึงจะทำให้ธุรกิจมีผลกำไร แต่ยังคงสามารถสืบสานรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีตร่วมกับเทคโนโลยีและวัสดุสมัยใหม่ให้มีความต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันได้ ด้วยการนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในบางส่วน ให้มีความเหมาะสมกับประโยชน์การใช้สอยในปัจจุบัน

แนวทางการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่มาใช้ร่วมกับเทคโนโลยี และวัสดุสมัยใหม่นั้น ต้องพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจ ลักษณะพื้นที่ที่ตั้งอาคาร และสภาพแวดล้อมโดยรอบให้ดีเสียก่อน จึงจะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีความสอดคล้องกับปัจจุบัน และก้าวทันอนาคต

3.5 ความเข้าใจในรูปทรงและเหตุผลของสถาปัตยกรรมไทยในอดีต มีผลต่อการให้คุณค่าและการยอมรับสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่ได้รับการพัฒนารูปทรงให้มีความแตกต่างไปจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีต (การมีประสบการณ์ด้านสถาปัตยกรรมไทย) ได้ผลสรุปว่า

1. กลุ่มสถาปนิกสามารถเข้าใจและยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี เพราะกลุ่มสถาปนิกมีกระบวนการในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานทางสถาปัตยกรรมในอดีต ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษา และการมีประสบการณ์จากวิชาชีพที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

2. กลุ่มบุคคลทั่วไปที่สามารถเข้าใจและยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่ประสบการณ์ทางสถาปัตยกรรมไทยในอดีต โดยการรับรู้และจดจำจากรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ได้เคยพบเห็น และหากมีโอกาสทางสถาปัตยกรรมไทยในอดีตมากก็ย่อมจะยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ได้ดีกว่าคนที่ไม่มีโอกาสได้น้อยกว่า อย่างไรก็ตาม การตีความหมายของรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยของบุคคลทั่วไปก็ได้ถูกต้องตามหลักการโดยแท้จริง เพราะมิใช่ผลมาจากการถ่ายทอดจากกระบวนการศึกษางานสถาปัตยกรรม หากแต่เกิดจากการจดจำรูปแบบที่พบเท่านั้น

3. กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ไม่มีประสบการณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมไทยในอดีต มักไม่ยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนากระบวนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทยให้เป็นที่เข้าใจชัดเจน และลึกซึ้ง โดยเริ่มตั้งแต่ระดับเยาวชน จึงสามารถทำให้ช่องว่างของการรับรู้สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ระหว่างกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไปลดน้อยลง

แนวทางในการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

จากผลการวิจัยพบว่า การทำให้สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่มีความเป็นลักษณะไทยนั้น มีแนวทางในการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นไปตามวิถีทางการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องของรูปแบบจากอดีต สืบทอดมรดกและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้สอดคล้องและเชื่อมโยงต่อเนื่องไปกับอนาคต โดยมีความเคารพ ซึ่งมีใช้การลอกเลียนแบบโดยตรง หากแต่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน

2. ต้องออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ให้มีความสอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการออกแบบสถาปัตยกรรมมีความเปลี่ยนแปลงไป เช่น สภาพสังคม ประโยชน์ตามการใช้สอย และเศรษฐกิจ ตลอดจนค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีของไทย

3. งานสถาปัตยกรรมในอนาคตคงต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา โดยอาศัยเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์เป็นแกนนำในการผลักดัน ด้วยการผสมผสานกันให้เหมาะสมกลมกลืนอย่างชาญฉลาด

4. ต้องทำความเข้าใจในสถาปัตยกรรมไทยในอดีตให้ถึงแก่นเสียก่อน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม ดังคำที่ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ กล่าวถึงว่า *“กินเข้าไปกลายเป็นเนื้อ”* (สมภพ ภิรมย์, 2532) หรือที่ วิมลสิทธิ์ ทรายงูร (2539: 63) กล่าวไว้ว่า *“ต้องรู้จักตัวเราเองดีพอที่จะก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นใจ”* จึงสามารถนำมาพัฒนาและนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างฐานานุรูปและฐานานุศักดิ์

5. การยอมรับความเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลภายนอก และนำมาพัฒนาสู่สิ่งที่มาจากแก่นของสถาปัตยกรรมไทย ไม่ว่าจะเป็เอกลักษณ์เชิงนามธรรม *“แก่น”* หรือเอกลักษณ์เชิงรูปธรรม *“เปลือก”* ให้มีการประสานที่สอดคล้องกัน ก็จะได้สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีคุณค่าและมีความเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเห็นของ วิมลสิทธิ์ ทรายงูร (2539: 63-65) ซึ่งกล่าวไว้ว่า *“...หากมีการประสานให้สอดคล้องกันระหว่างลักษณะเชิงนามธรรมกับลักษณะเชิงรูปธรรม ก็น่าจะได้ผลงานสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ไทยที่เหมาะสม...”*

6. การมีเอกลักษณ์ที่เหมาะสมกับประเภทอาคาร และเอกลักษณ์พื้นถิ่นอันเป็นที่ตั้งของอาคาร โดยมีเป้าหมายในการออกแบบอยู่ที่การสร้างสรรคสภาพแวดล้อมสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับที่ วิมลสิทธิ์ ทรายงูร (2539: 63) กล่าวไว้ว่า *“...งานที่มีความสำคัญระดับชาติ เช่น อาคารรัฐสภา ก็จำเป็นต้องมีเอกลักษณ์ไทยที่ชัดเจนแสดงถึงความเป็นอารยประเทศ เป็นเอกลักษณ์ระดับชาติ ส่วนอาคารศาลากลางจังหวัดก็ควรเอกลักษณ์พื้นถิ่นในระดับภูมิภาค...”*

7. การนำรูปแบบที่เป็นอิทธิพลจากตะวันตกมาปรับปรุงให้เหมาะสม และค้นหาแนวทางในการสื่อถึงเอกลักษณ์ไทยจากลักษณะดังกล่าว โดยคัดเลือกมาเฉพาะสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีความเหมาะสมต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ของไทย มิใช่เนาเอารูปแบบทั้งหมดมาใช้โดยตรง เช่น การนำเอกลักษณ์การมีมุมหลังคามีหน้าต่างมาใช้และปรับปรุงโดยการเพิ่มเติมองค์ประกอบที่มีลักษณะไทยเพิ่มเข้าไป ก็ก่อให้เกิดลักษณะไทยได้เช่นกัน เป็นต้น

8. สถาบันการศึกษาทางสถาปัตยกรรมควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและวิชาการเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมไทยในอดีต ให้มีความชัดเจนและลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางด้านสถาปัตยกรรมไทยในอนาคต

9. การพัฒนา นุกเบิกและสร้างสรรค์โดยยึดหลักทางวิชาการ ใช้วิจารณ์อย่างมีเหตุผล โดยให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์มากกว่าการศึกษาที่จดจำรูปแบบ

10. ศึกษาแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้สถาปัตยกรรมที่มีความเหมาะสมต่อการใช้งานและมีความสอดคล้องกับประเภทของอาคาร

อย่างไรก็ตาม ปัญหาในการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยทั้งหมดไม่ได้อยู่ที่เอกลักษณ์ไทย หากแต่อยู่ที่ความสำนึก จรรยาบรรณ และความสามารถของสถาปนิก เป็นผลต่อเนื่องมาจากระบบการศึกษาที่ควรปลูก

จิตสำนึกและความเข้าใจต่อเอกลักษณ์ไทยโดยแก่นแท้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาให้ถูกต้องต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ต้องรวมไปถึงการศึกษาที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ซึ่งงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในอนาคตจะเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า มีความเหมาะสม และมีประโยชน์สูงสุดต่อการใช้สอยตามสภาพสังคมในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

เนื่องจากรายงานวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ด้านรูปทรงและที่ว่าง โดยทำการศึกษาจากอาคารตัวอย่างที่ทำการศึกษาเลือกตามเกณฑ์การคัดเลือก งานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่มีอยู่กระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยไม่จำกัดว่าเป็นอาคารประเภทใด แล้วจึงนำมาทำการวิจัยเปรียบเทียบด้วยรูปแบบที่เกิดจากการจำลอง (เปลี่ยนแปลงรูปแบบ) จากการศึกษาวิจัยได้ลักษณะโดยรวมของความเป็นลักษณะไทยสำหรับงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ด้านรูปทรงและที่ว่าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในลักษณะดังกล่าวต่อไปในอนาคต ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่า ยังคงมีรูปทรงและลักษณะการใช้ที่ว่าง สำหรับงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ที่น่าสนใจ และควรศึกษาเพิ่มเติมให้นอกเหนือจากงานวิจัยนี้อยู่อีกมาก เช่น ลักษณะการจัดกลุ่มอาคาร ลักษณะการเชื่อมต่อบนต่าง ๆ และลักษณะพื้นที่ในภูมิภาคอื่น ๆ (นอกเหนือจากที่ได้ศึกษามาแล้ว) เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาแบบของสถาปัตยกรรมไทยในแต่ละภูมิภาค ด้านรูปทรงและที่ว่างให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อประโยชน์การออกแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในแต่ละภูมิภาคนั้นๆ อย่างมีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น อย่างแท้จริง
3. ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในอดีตให้ชัดเจน เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและมีขอบเขตกับประเภทของอาคารต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยเป็นไปตามข้อกำหนดทางวัฒนธรรมไทยและประโยชน์ใช้สอยจริง
4. ควรศึกษาถึงแนวทางการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่มาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีและวัสดุสมัยใหม่ ได้อย่างกลมกลืนและเป็นไปตามสภาพของปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ และลักษณะความเป็นอยู่ในช่วงนั้นๆ เพื่อสะท้อนถึงเอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมเหล่านั้น